

Oppgavesamling for

JUS201

Offentlig saksbehandling og forvaltningsrett

13. utgave

Emneansvarlig: Steinar Taubøll

Innhold

Teorioppgaver	1
Kontrollspørsmål	3
Praktiske oppgaver	7

Bruksanvisning

Teorioppgavene skal gi deg trening i å framstille juridiske temaer på en god måte. Hovedpoenget er selvfølgelig at du kan det du skal gjøre rede for, men det er vesentlig at du presenterer det på en slik måte at leseren skjønner at du har *forståelse*. Jus er ikke stedet for stikkord og opplistinger uten nærmere kommentarer. Du kan for eksempel få litt poeng for å huske to paragrafer som du skriver av, men mye mer for å forklare sammenhenger, forskjeller og likheter mellom de to. Mange av oppgavene her er formulert omtrent slik du kan forvente på eksamen.

Kontrollspørsmålene skal først og fremst hjelpe deg til å repetere det du har lært. De kan med fordel brukes som utgangspunkt for diskusjon i kollokviegrupper. Noen spørsmål er enkle, mens andre er omfattende, og kanskje vanskeligere enn eksamensoppgaver

De praktiske oppgavene skal få deg til å bruke lovsamlingen og til å øve opp teknikken i å løse praktiske oppgaver. Noen oppgaver er siktet inn mot konkrete lovregler. Andre krever at du leter litt etter hvilke regler som passer til saken. Husk at i den virkelige verden får du en mengde opplysninger om en sak, og ikke alle opplysninger har direkte juridisk virkning.

Teorioppgaver

Oppgave 1

Gjør rede for hva legalitetsprinsippet er, og hvilken rolle det spiller i forhold til forvaltningens vedtak.

Oppgave 2

Gjør i hovedtrekk rede for hvordan den *statlige forvaltningen* er bygget opp. Beskriv hovedoppgavene for organene på de ulike nivåene, hvordan delegasjon og instruksjon kan gjøres. Struktur og funksjoner for *kommunal forvaltning* skal ikke behandles, men nevnt gjerne eksempler på mekanismer som kan begrense det kommunale selvstyret.

Oppgave 3

Gjør rede for de viktigste reglene om habilitet i offentlig saksbehandling og forklar hvorfor vi har slike regler. Gjør også kort rede for hvilke spesialregler som gjelder for folkevalgte som er ansatt i kommunen.

Oppgave 4

Forklar hva som skiller skjønnsutøvelse fra annen regelanvendelse i forvaltningsretten. Gjør i denne sammenheng rede for ulike hensyn som kan tale for og mot vide skjønnsrammer for forvaltningen. Gi konkrete eksempler.

Oppgave 5

Gjør kort rede for domstolenes rett til å overprøve forvaltningens skjønn. Forklar bakgrunnen for denne prøvesretten, og nevnt momenter som kan påvirke domstolenes vilje til overprøving i den enkelte sak.

Oppgave 6

Gi en kort oversikt over hva som menes med prosessuell, personell og materiell kompetanse.

Oppgave 7

Gjør rede for hva som særpreger kollegiale forvaltningsorganer og drøft fordeler og ulemper med å organisere et organ slik. Gi i denne sammenheng eksempler på noen ulike typer av kollegiale organer. Gjør rede for hvilke spesialregler som gjelder for habilitet i et kollegialt organ.

Oppgave 8

Gjør rede for hva offentlig *myndighetsutøvelse* er og på hvilken måte den skiller seg fra andre offentlige oppgaver. Gjør også rede for hvilke regler i forvaltningsloven som gir denne avgrensningen og hvilke regler som kun er gjelder for myndighetsutøvelse.

Oppgave 9

Forklar hva som menes med «eierrådighet og avtalekompetanse» som unntak fra legalitetsprinsippet.

Oppgave 10

Forklar hva som menes med «rettslig klageinteresse». Gi eksempler og gjør rede for hvilke samfunnshensyn som ligger bak reglene. Pek også på fristregler som kan være særlig relevante.

Oppgave 11

Gjør rede for forskjellige grunner til at et forvaltningsvedtak kan bli ugyldig. Framstillingen bør systemiseres etter ulike typer kompetanse. Forklar også kort hvilken rolle forvaltningsloven § 41 spiller i gyldighetsvurderingen.

Oppgave 12

Forklar sivilombudsmannens rolle i forhold til klagesaker i forvaltningen.

Oppgave 13

Gjør rede for hva som menes med begrepet ”merinnsyn” i saksbehandlingen generelt, og hvilke bestemmelser som er sentrale i den sammenheng. Forklar kort likheter og ulikheter sett i forhold til innsynsrett til miljøinformasjon.

Oppgave 14

Gjør rede for forholdet mellom offentlig innsynsrett og offentlig ansattes taushetsplikt. Gi eksempler på lovregulering av dette.

Kontrollspørsmål

Generelle spørsmål

1. Hvordan har maktfordelingsprinsippet utviklet seg etter 1814?
2. Har vi hatt fylker og kommuner siden 1814?
3. Hva er ”forvaltningen”?
4. Forklar forskjellen på ”det offentlige” og ”myndighetene”.
5. Hvilke oppgaver har Stortinget?

Forvaltningens oppbygning

1. Hva består sentralforvaltningen av?
2. Hva kjennetegner et kollegialt organ?
3. Nevn noen fordeler og ulemper ved kollegiale organer.
4. Gi eksempler på organer som tilhører den lokale statsforvaltning.
5. Hva er sammenhengen mellom fylkesmannen og fylkeskommunen?

6. Hvilken rolle har Kong Harald personlig i forhold til regjeringsarbeidet?
7. Hvordan arbeider regjeringen?
8. Er offentlig eide bedrifter en del av forvaltningen?
9. Gi eksempler på hvordan offentlig eide bedrifter organiseres og styres.
10. Hva er et direktorat?
11. Nevn grunner for og mot omorganisering av dagens kommuneinndeling.
12. Hvor mange fylker og kommuner har vi i Norge nå?
13. Hvilke organer og stillinger er det lovpålagt at en kommune må ha?
14. Hva er forskjellen på intern og ekstern delegasjon?
15. Kan et direktorat delegerer myndighet til et annet direktorat?
16. Hva betyr "kompetanse" i juridisk sammenheng?
17. Har Stortinget noen instruksjonsmyndighet over et direktorat?
18. Hvilken instruksjonsmyndighet har Regjeringen over Stortinget?
19. Hvordan kan forvaltningen påvirke Stortingets beslutninger?
20. Nevn noen framgangsmåter Staten kan bruke for å påvirke kommunal styring.

Personell kompetanse

1. Hva er personell kompetanse?
2. Hvorfor har vi regler om habilitet?
3. Kan man klandres for å være inhabil? Når oppstår problemene?
4. Rammer reglene i fvl § 6 en som bare har vært med på å skrive en faglig utredning om saken?
5. Hvor finner du spesialregler om inhabilitet for medlemmer av kommunestyret?
6. Hvilke av disse er inhabile etter fvl § 6,1 bokstav b når din sak behandles: Din kusine? Din søsters mann? Din fars nye samboer? Din kones onkel? Din bestefar?
7. Hvem avgjør din habilitet i et kollegialt organ?
8. Hva mener en jurist når han sier at det må gjøres en *konkret helhetsvurdering* for å fastslå om det foreligger "særegne forhold" i fvl § 6,2?
9. Er en ulovlig delegasjon et brudd på regler om personell kompetanse?
10. Fører brudd på regler om personell kompetanse alltid til ugyldighet?

Materiell kompetanse

1. Hvordan lyder den vanlige definisjonen av legalitetsprinsippet?
2. Finner vi noe om legalitetsprinsippet i grunnloven?
3. Legalitetsprinsippet gjelder både for vedtak og faktiske handlinger. Gi eksempler som viser forskjellen?
4. Kan en faktisk handling bli ugyldig?
5. Nevn noen virkninger av legalitetsprinsippet?
6. Finn fram menneskerettsloven av 21. mai 1999, og bla omtrent seks ark videre. Du finner den norske versjonen av EMK. Les artikkel 8 og 10 (gjerne flere andre også). Pek på hva som er felles med legalitetsprinsippet.
7. Hva menes med at man bruker legalitetsprinsippet som tolkningsfaktor?
8. Hva menes med offentlig myndighetsutøvelse?
9. Hva ligger i begrepet «eierrådighet og avtalekompetanse»?
10. Er all myndighetsutøvelse inngripende i forhold til borgerne? Eksempler?
11. Hva menes med materielle feil?
12. Hvorfor har forvaltningen bruk for regler som åpner for skjønn?
13. Hva kan domstolene overprøve når et organ har fattet et vedtak basert på skjønn?
14. Fører alle materielle feil alltid til at et vedtak blir ugyldig?
15. Har fvl § 41 noen betydning for om en materiell feil fører til ugyldighet?

Prosessuell kompetanse

1. Hva er prosessuell kompetanse?
2. Hvilke hovedhensyn ligger bak forvaltningslovens regler?
3. Hva dekkes av begrepet ”forvaltningsorgan” i forvaltningsloven?
4. Hva er et ”enkeltvedtak”?
5. Hvilke kapitler i fvl gjelder for enkeltvedtak?
6. Gi eksempler på kommunale avgjørelser som ikke er utøvelse av offentlig myndighet.
7. Nevn minst fire grunner for å åpne opp for offentlig innsyn i forvaltningens saksdokumenter. Hvilke lover regulerer dette?
8. Hva menes med å praktisere merinnsyn?
9. Hva er det som er viktig ved at forvaltningens postjournaler er offentlige?
10. Nevn minst fire grunner til å unnta dokumenter fra innsyn?

11. Hva er sammenhengen mellom taushetsplikt og innsynsrett? Hvor finner vi hovedreglene om taushetsplikt?
12. Hva er forskjeller og likheter mellom offentlig innsyn og partsinnsyn? Hvor finner vi hovedreglene om partsinnsyn?
13. Hvorfor skal vedtak begrunnes?
14. Hva er ”rettslig klageinteresse”? Hvorfor trenger vi denne definisjonen?
15. Nevn momenter som avgjør om en organisasjon kan ha rettslig klageinteresse?
16. Hvordan forlenges klagefristen hvis man framsetter et krav om begrunnelse?
17. Hva vil det si å ”omgjøre” et vedtak? Hvem kan gjøre det? Hvor finner vi hovedreglene om dette?
18. Hva er en forskrift?
19. Hvordan kunngjøres forskrifter? Hvilken rettslig betydning har kunngjøringstidspunktet?
20. Hva innebærer det at regelen i fvl § 41 ikke må tolkes antitetisk?
21. Nevn minst tre momenter som kan avgjøre om et vedtak blir ugyldig – i tillegg til selve saksbehandlingsfeilen.

Spesielt om vilkårskompetanse og myndighetsavtaler

1. Hva vil det si å knytte vilkår til et begunstigende vedtak?
2. Nevn hensyn for og mot en vid adgang til å sette vilkår.
3. Nevn tre eksempler på sakstyper der det er vanlig å sette vilkår i vedtaket.
4. Hva er de viktigste momentene når man skal vurdere om vilkårene er lovlige?
5. Kan nye vilkår settes etter at vedtaket er fattet? Hvilke regler regulerer dette?
6. Hva vil det si å forhåndsbinde forvaltningsmyndighet?
7. Nevn hensyn for og mot en adgang til å binde framtidig forvaltningsmyndighet.
8. Hvilken sammenheng kan det være mellom bruk av myndighetsavtaler og samfunnsendringene de siste tiårene? (Jfr forskjellen på Eskemyrdommen og Trålrederidommen)
9. Har en ordfører generell fullmakt til å binde kommunen til myndighetsavtaler?
10. Hva er en utbygningssavtale?
11. Er det prinsipielt adgang til å kreve at en utbygger bekoster kommunal infrastruktur? Hvor går grensene for hva kommunen kan kreve?

12. Pek på forskjeller og likheter mellom det å sette vilkår i vedtak og det å gjøre avtale om myndighetsutøvelse

Praktiske oppgaver

Oppgave 1

Ola Oppigarden drev et firma som skaffet utenlandsk arbeidskraft til norske byggeprosjekter. Han syntes smutthullene i EØS-avtalen var mye mer spennende å jobbe med enn de 12 kuene som sto på båsen da han vokste opp. Faren hans var av samme mening, og de hadde leid bort all jorda til naboen på en 30 års kontrakt, men bolighusene på det gamle tunet ville de bruke selv.

Nå strømmet pengene jevnt inn på Oppigarden. Husene ble pusset opp, og Olas gamle Volvo var skiftet ut med en Hummer H2. Nå var det setra som sto for tur. Den hadde ikke vært i drift siden 1965. Fjøset var delvis seget sammen, men selve bua var det bra tømmer i. Ola hadde fått en kjent arkitekt til å tegne hvordan den gamle bua kunne bygges ut, og nå lå materialene klare på Oppigarden. Dessverre kom snøen veldig tidlig, men Ola visste råd. Han kjøpte seg en kraftig beltebil og satte i gang med å lesse på.

Seterveien begynte ved bommen like ved Oppigarden. Det gikk greit å følge veien som var dekket med ca 40 cm snø. Ola kjørte de fire kilometerne opp til setra, og hadde lesset av det meste da det kom uventet besøk. Det var lensmannen på snøscooter. Han sa dette var et klart brudd på lov om motorferdsel i utmark av 10. juni 1977 nr. 82, og at det lå an til en saftig bot for Ola.

Ola bare fnyste av denne idiotiske påstanden, og hadde flere innsigelser mot lovens overivrige arm. For det første sa han at han slett ikke hadde kjørt i utmark i det hele tatt, men på en vei. Derfor kunne ikke denne loven brukes i dette tilfellet.

- a) Kan motorferdselsloven brukes på Olas kjøring?

Videre framholdt Ola at det han drev med var nyttekjøring i tilknytning til gårdens bygninger, og det måtte da loven åpne for.

- b) Kan kjøringen tillates fordi det gjaldt materialer til seterbua?

Oppgave 2

Ola Oppigarden eide store områder med skog i Langlidalen. Hele det langstrakte Fjotlevannet lå på hans eiendom. Det hadde en overflate på nesten en kvadratkilometer. Her hadde Ola fiskerett, og et naust med robåt i. Sant å si var det lite fisk i dette vannet, og Ola syntes ikke det var særlig stas å ro heller. Derimot hadde han fått lyst til å prøve seg på vannskikjøring. Faren hans var med på planen, og skulle kjøre trekkbåten, en 17-foter med 150 hestekrefter.

- a) Kan Ola som grunneier kjøre båten lovlig på Fjotlevannet?

Ola ante at dette prosjektet kunne erte opp Sofie Langlibråten som bodde ganske nær vannet. Og lensmannen ville han helst slippe å diskutere mer med. Han bestemte seg for å bruke litt ”kreativ jus”, som han pleide å kalle det. Han var på god fot med teknisk sjef i kommunen etter å ha skaffet billig arbeidskraft til ombyggingen av ungdomsskolen. Ola foreslo at det nå ble laget en generell tillatelse for alle til å bruke motorbåt på Fjotlevannet. Han argumenterte med at det var et veldig bra elgterreng innerst i Fjotlelia, og ofte kunne det være behov for å frakte jaktutbytte derfra. Det var jo ikke vei dit, og seks kilometers rotur med en elg var upraktisk. Ola mente det ville være fryktelig tungvint om folk skulle søke for hver eneste kjøretur, så dette burde vedtas som en generell forskrift.

Teknisk sjef mente at dette var en bra tanke, og diskuterte det i lunsjen med formannen i den kommunale viltnemnda som støttet forslaget fullt ut. Deretter gikk teknisk sjef til sitt kontor og skrev sitt vedtak: ”Lillevik kommune tillater fra dags dato kjøring med motorbåt på Fjotlevannet”. Dette ble også publisert på kommunens nettside og i avisen. Ola humret godt da han viste avisen til faren sin, og gikk for å koble båthengeren på bilen. En halv time senere var de på vannet. Etter noen friske runder fikk Ola øye på en ivrig tilskuer ved nauset. Det var lensmannen. ”Alt er i orden her”, sa Ola. Lensmannen viste til motorferdselsloven, og at Fjotlevannet var mindre enn lovens grense. ”Jeg trodde faktisk du hadde hørt om kommunalt selvstyre”, sa Ola, ”Jeg lever etter gjeldende forskrift”.

Lensmannen mente forskriften var ugyldig, og at flere ansatte i kommunen ville få seg en smekk etter dette.

b) Var forskriften gyldig?

Utpå høsten skulle Ola på elgjakt i Fjotlelia, og regnet med å felle minst to dyr. Men dyrene skulle jo i fryseren fortest mulig. Ola var fast bestemt på at båten skulle brukes. Han ringte til rådmannen i Lillevik kommune og forklarte situasjonen. Til Olas overraskelse var rådmannen ganske positiv. Det kunne godt hende at det kunne ordne seg hvis Ola sendte en søknad, men han mente at Ola ikke hadde noe krav på tillatelsen. Dette var helt opp til kommunens skjønn. Ola ergret seg over dette. Han mente han hadde særlig gode grunner, når han eide området og drev lovlig jakt i et uveisomt område.

c) Må kommunen si ja til Olas søknad?

Kommunen innvilget søknaden om å bruke båt til henting av jaktutbytte. Men i brevet fra kommunen sto det at båten bare kunne brukes med en motor på 6 hestekrefter og maksimalt en tur pr dag.

d) Har kommunen rett til å gi tillatelsen på denne måten?

Ola hisset seg kraftig opp over de pinglete byråkratene. Han ringte straks til rådmannen og fortalte at dette ville han ikke godta. ”Du får heller være takknemlig for at du fikk tillatelsen”, sa rådmannen, ”Klage kan du bare glemme. Kommunalt selvstyre, vet du!”

e) Har Ola noen klagemuligheter?

Oppgave 3

Lillevik kommune var berømt for sin vakre natur. Her bodde Peder Ås sammen med sine hunder. Han var en svært ivrig friluftsmann, og hadde flyttet fra storbyen for å leve i pakt med naturen. I flere år hadde han drevet med hundekjøring og livnært seg med å skrive bøker om kjente naturområder. Dette ga lite overskudd, og Peder hadde nylig bestemt seg for å forene forretning og fritid, og startet firmaet Polaropplevelser. Planen var å arrangere gruppeturer med overnattinger i Langlia, kanskje bygge opp noen gammer eller ordne en fast leirplass der. Turene ville han spesielt markedsføre i Tyskland og Nederland. Han hadde nevnt dette for en av grunneierne i Langlia, Lars Holm, som ikke hadde noe mot at Peder laget leirplass på hans grunn.

Det lå et stort utmarksområde til Lars Holms gård, og han hadde en viktig ekstrainntekt fra hugst av bjørkeved i Langlia. Veden pleide han å dra ned til bygda med snøscooter, for området var stort og det var ingen veier i området, bortsett fra en anleggsvei Forsvaret hadde laget opp til Langliberget i 1950-årene. Der oppe sto nå en gammel radiomast og en værstasjon.

Det oppsto imidlertid problemer for Peders forretningsidé. Miljøverndepartementet hadde for et år siden fått opprettet naturreservatet Langliosen. Området lå et stykke nedenfor det idylliske Langlivannet. Reservatet var belagt med strenge restriksjoner på ferdsel. Lillevik kommune hadde vært positiv til reservatet, og egentlig ønsket å gjøre hele Langlia til landskapsvernområde, men slik ble det ikke. Forsvaret hadde nemlig planer om å bygge en stasjon for satellittkommunikasjon i området. I denne situasjonen så kommunen så seg tjent med å bruke Langlivannet som ny vannkilde for det kommunale vannverket. I den forbindelse vedtok Lillevik kommunestyre regler som skulle gjelde for hele nedbørsfeltet til Langlivannet. Dette inkluderte hele Langlia, Området omfattet hele Lars Holms utmark. Resten av området var statsgrunn. Det het i vedtaket at at:

1. All motorferdsel i nedbørsfeltet er forbudt.
2. Bruk av sykkel og hest og kjerre, samt ridning utenom eksisterende veger er forbudt
3. Bruk av området til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.
4. Dispensasjon kan kun gis til Forsvaret.

Peder skjønnte raskt at planene hans var i fare. Han mente dessuten at dette var en idiotisk form for naturvern som kastet skikkelige folk ut av området, men åpnet døra for krigshissere og den slags. Han ringte til Lars og ba ham kontakte kommunen for å få se alle dokumentene i saken. Her måtte det ha skjedd mye rart i kulissene, sa han. Peder tenkte at Lars som ”innfødt” i bygda ville ha større sjanse for å få se dokumentene.

Lars skrev deretter til ordføreren, Victor Sparre Bull. Lars viste til forvaltningsloven § 18 og krevde fremlagt sakens dokumenter. Et par dager senere ringte ordføreren opp Lars, og sa at noe innsyn ikke kom på tale. Han begrunnet det med at reglene var kommunale forskrifter, og at Lars ikke hadde noen spesiell rett framfor andre i bygda til å stikke nesa si i de dokumentene som gjaldt kommunens drift av vannverket.

Lars var en fredlig kar, og orket ikke krangle med ordføreren. Victor Sparre Bull hadde arbeidet en mannsalder som major i Forsvaret, og var ikke kjent for å gi seg i diskusjoner. Peder fikk høre om avslaget, og hisset seg enda mer opp. Han bestemte seg for å kjøre saken

selv. Han krevde innsyn etter forvaltningsloven § 18, men fikk over telefon akkurat samme svar som Lars.

En av Peders venner, Marte Kirkerud, var ansatt i kommunen. Hun tipset ham om å kreve innsyn selv. Marte mente dessuten det hadde skjedd en påfallende særbehandling av Forsvarets interesser i kommunen etter at Bull ble valgt inn i kommunestyret, særlig når det gjaldt den nye marinebasen der kommunens eiendom hadde blitt solgt uvanlig billig. Av Marte hadde Peder fått vite at kommunen hadde mottatt et brev fra Forsvarsdepartementet før vedtaket. Fra Forsvarsbygg, et forvaltningsorgan under Forsvarsdepartementet, hadde det kommet en CD med et digitalt kart. Dette dekket hele kommunen og viste Forsvarets utbyggingsplaner. Kartet inneholdt også grensene for naturreservatet Langliosen og det nye kommunale beskyttelsesområdet. Denne informasjonen var hentet fra Miljøverndepartementets database.

Peder skrev til ordfører Bull og krevde innsyn i sakens dokumenter. Spesielt krevde han å få innsyn i brevet og CDen Marte fortalte om. Ordføreren gjenkjente raskt Peders navn i brevet. Bull kjente ikke Peder personlig, men omtalte ham gjerne som "bikkjetullingen", og hadde hørt fra en jaktkamerat i Forsvaret at Peder var militærnekker og for noen år siden hadde vært med på å brenne et amerikansk flagg under en demonstrasjon i Oslo.

Fire dager senere fikk Peder brev fra ordfører Bull. Vedlagt var årsrapport for vannverket. For øvrig ble innsyn nektet. Når det gjaldt brevet fra departementet ble det henvist til at brevet var gradert som konfidensielt etter sikkerhetsloven av 20. mars 1998 § 11 første ledd bokstav c. Dette utelukket alt innsyn hevdet Bull. CDen fra Forsvarsbygg var ikke gradert, men et digitalt kart var ikke å anse som noe "dokument" i det hele tatt i følge Bull. Og hvis det hadde vært det måtte innsyn nektes fordi det viste detaljer om den nye marinebasen i Lilleviksbukta.

Peder kunne ikke godta disse argumentene. Her var det snakk om viktige samfunnsinteresser og næringsinteresser mente han. For kartet sin del mente Peder at innholdet ikke kunne være noen hemmelighet. Dessuten måtte det vel gå an å skjule kaianlegget når det ble gitt innsyn, hvis de var så paranoide. Marte hadde overhørt en samtale i kommunekantina der Bull hadde ledd av "bikkjetullingen" Peder. Når Peder fikk høre dette ble han overbevist om at Bull hadde vært inhabil ved saksbehandlingen.

- a) Hadde Lars Holm krav på innsyn etter forvaltningsloven § 18?
- b) Hadde Peder Ås krav på innsyn etter forvaltningsloven § 18?
- c) Var det brudd på forvaltningslovens regler at svarene bare ble gitt over telefon?
- d) Hadde ordføreren hjemmel til å nekte innsyn i brevet fra Forsvarsdepartementet?
- e) Hadde ordføreren hjemmel til å nekte innsyn i CDen fra Forsvarsbygg?
- f) Var ordføreren inhabil ved behandlingen av Peders innsynssøknad?

Oppgave 4

Marie Ås hadde arvet en stor eiendom i utkanten av Storevik sentrum. Her hadde hun i samarbeid med flere forretningsdrivende planer om å bygge et kjøpesenter. Konsulentfirmaet Gigamax hadde på Maries bestilling laget utkast til en webside som visualiserte bygningen interaktivt, og presenterte flere av de firmaene som ønsket å ha lokaler der.

Marie var ikke kommet så langt at hun hadde sendt noen søknader til kommunen ennå, men sa hun ønsket å ”skape litt entusiasme hos byråkratene på forhånd”. Derfor sendte hun filene hun hadde fått fra Gigamax videre til kommunens plansjef som vedlegg til en e-post. Plansjefen ble langt fra entusiastisk. På et møte i Storevik verneforening samme kveld fortalte han om Maries planer. Der var også journalisten Jon Knerterud.

Dagen etter ringte Jon til kommunens arkiv, og krevde å få se alle dokumenter som hadde kommet fra Marie Ås de siste seks måneder. Arkivlederen mente at Jon ikke kunne kreve innsyn på denne måten. Marie hadde jo hatt kontakt med mange forskjellige kontorer i kommunen. Jon sto hardt på at alle dokumenter som kom til kommunen var offentlige, men han hadde det travelt, og sa derfor at han fikk nøye seg med å få kopi av de datafilene plansjefen hadde snakket om. Dette ble avvist av arkivlederen. For det første var de sendt direkte til plansjefen, og for det andre var det her ikke snakk om noe dokument i det hele tatt, mente han.

- a) Kunne Jon under ett kreve innsyn i alle dokumenter som hadde kommet fra Marie Ås de siste seks måneder?
- b) Hadde Jon eventuelt andre muligheter til å finne fram til spesielle dokumenter fra Marie?
- c) Kunne arkivlederen lovlig avslå innsyn i datafilene med de argumentene han anførte?

Oppgave 5

Svein Nerigarden jobbet som saksbehandler i Lillevik kommune. Det var hans første jobb etter at han hadde fullført studiene ved høyskolen i Lillevik. Svein hadde i studietiden vært ivrig med på å arrangere studentaktiviteter på fritiden. Det gjaldt revyer, konserter og ikke minst festlighetene på Stupulkroa, studentenes egen hule i Lillevik. Her hadde han også sittet som styremedlem for fire år siden. Nå var det to år siden Svein forlot studenttilværelsen, men han var en ivrig pådriver for å skape gode forhold for Lillevik-studentene. Høyskolen var en hjørnestein i kommunen, og Svein syntes det ble gjort alt for lite for å bedre studentenes kår i kommunen. På lengre sikt kunne dette føre til at høyskolen ble mindre attraktiv, mente han. Flere ganger hadde han skrevet leserinnlegg i lokalavisen om dette.

En dag fikk Svein i oppdrag å skrive en utredning for formannskapet. Det dreide seg om kommunens alkoholpolitikk. Sterke krefter i kommunestyret syntes det hadde vært for løssluppet de siste årene. Det hadde dessuten blitt gitt midlertidig skjenkeløyve til to nye veikroer etter at riksveien ble lagt om. Nå skulle det utredes hvor mange løyver som burde gis for de neste årene og hvem som skulle få dem. Olav Langlibråten hadde nylig overtatt som ordfører i Lillevik, og han gikk inn for en restriktiv politikk. ”Vi må få slutt på at studentpøblene raver rundt i gatene her”, uttalte han i et avisintervju. Svein var inderlig lei sutringen til ordføreren, som han blant venner omtalte som ”en feit sjølgod gris som aldri har lest noe dypere litteratur enn traktorbrosjyrer”.

Svein satte i gang med sin utredning, men bare et par dager senere kom ordføreren inn på kontoret hans. ”Det er jo en skandale at du har fått dette skriveoppdraget”, sa han, ”Jeg har nettopp fått høre om ditt styreverv i Stupulkroa. Du er jo dønn inhabil!” Han viste til forvaltningsloven § 6, og krevde at Svein erklærte seg inhabil.

a) Er Svein inhabil til å skrive utredningen?

For å være sikker på å ha sitt på det tørre overløst Sveins sjef saken til Rita Festvik som arbeidet i samme avdeling. Rita fattet ekstra interesse for saken da hun så at hennes egen fetter, Ole Ronny, var en av søkerne til skjenkeløyve. Han hadde nylig kjøpt veikroa Truckstop, og hadde planer om å få til en pub i samme bygget. Rita var skeptisk til Ole Ronnys planer, men det var mest på grunn av hans medfødte evne til sette i gang for mye på en gang. Etter mye grubling ble det til at Truckstop havnet på listen med anbefalte skjenkeløyver. Hun leverte utredningen til formannskapet.

Rita var ikke veldig opptatt av politikk, men hennes gode venninne Veronica Haukland hadde overtalt henne til å stå på Arbeiderpartiets liste til forrige kommunevalg. To dager før saken om skjenkeløyvene skulle behandles i kommunestyret skjedde det noe uvanlig hjemme hos Veronica. Hun hadde invitert en gjeng partikamerater til middag, og hennes hjemmelagede rakefisk var på menyen. Alle middagsgjestene ble så syke at de måtte melde forfall til kommunestyremøtet, og varamenn ble kalt inn. En av disse var Rita. Like før møtet skulle åpnes kom ordføreren bort til henne. Han var ikke begeistret for hennes liberale tilrådninger i utredningen. "Jeg synes du bør fratre som inhabil ved dagens møte", sa han, og viste til fvl § 6 og kommuneloven av 25. september 1992 nr. 107 § 40.

b) Er Rita inhabil i kommunestyremøtet?

Rita ble irritert. "Jeg er fullt i stand til å vurdere min egen habilitet", sa hun, "og hvis noen andre skal mene noe om dette måtte det være min sjef i etaten, og ikke du!" Ordføreren mente at i kommunestyret var det han som var leder, og at han derfor kunne ta en avgjørelse på dette spørsmålet.

c) Kan ordføreren ta avgjørelsen om Ritas habilitet?

Marte Kirkerud var også valgt inn i kommunestyret. Hun hadde ganske nylig blitt samboer med Ola Oppigarden. For et år siden hadde Ola kjøpt 85 % av aksjene i Lillevik hotell, som drev en stor restaurant og var søker til skjenkeløyve. Ordføreren mente at også Marte måtte være inhabil.

d) Er Marte innhabil ved sakens behandling i kommunestyret?

Marte syntes ordfører Olav Langlibråten nå begynte å bli vel paranoid, og bestemte seg for å slå tilbake. "Hva med deg sjøl?" sa hun kaldt, "Du som benytter enhver anledning til å rakke ned på folk som tar seg et glass vin, står fram i avisa og leker sunnhetspredikant og feilfri. Det føles nesten som om du har lagt Ola for hat bare fordi han har kjøpt aksjer i hotellet. Skal ikke folk få prøve å skape arbeidsplasser her? Jeg har ikke tillit til at du klarer å se nøkternt på dette. Du bør erklære deg inhabil."

e) Er ordføreren innhabil ved sakens behandling i kommunestyret?

Oppgave 6

Oppfinneren Peder Ås var eier i firmaet Urbania AS. Han ønsket å starte en ny fabrikk i Storevik kommune. Produksjonen av urbansyredietylamid ville kreve mye kjøling, og det var ikke til å unngå at kjølevannet fra prosessen ble noe forurenset. Utslippene i Storelva ville i følge sakkyndige ikke ha særlig påvirkning på livet i elva, men det ville i perioder føre til en ubehagelig lukt av vannet.

Storevik kommune fikk inn søknad om utslippstillatelse fra Urbania. Det ble en frisk debatt i kommunestyret. Mange ønsket nye arbeidsplasser i kommunen, men det endte med at søknaden ble avslått. Det var et knapt flertall bak vedtaket som ble fattet 15. juni. Ordfører Fredrikke Hauge var en sterk pådriver for å nekte utslippstillatelse. Hennes parti hadde markert seg sterkt som miljøvernparti i valgkampen tre år tidligere. Hun var også eier av Storelv Camping som lå en kilometer nedenfor Urbanias byggetomt. Campingplassen lå langs elva og hadde god omsetning takket være laksefisket i Storelva.

På grunn av ferieavvikling i kommunen ble underretning om vedtaket noe forsinket. Peder Ås mottok brevet 5. juli. Han ble rasende over avslaget, og mente at ordføreren måtte regnes som inhabil i denne saken. Peder forberedte seg grundig, og hadde lange samtaler med juridiske eksperter i Prosessindustriens Landsforening (PIL), en interesseorganisasjon Urbania AS var medlem i. Han postla klagebrevet 25. juli. Kommunen mottok klagen 30. juli. Kommunen vedtok å avvise saken fordi klagen ikke var fremsatt i tide.

- d) Var ordfører Hauge inhabil ved behandlingen av Urbanias utslippstillatelse?
- e) Var klagen fremsatt i tide?
- f) Kunne klagereglene i forvaltningsloven kapittel VI gitt mulighet for at Prosessindustriens Landsforening sto som klager i denne saken?

Oppgave 7

Otto Fiskerstrand drev et småbruk i Lillevik. Det lå helt nede ved sjøen. Ottos store hobby var fridykking, og så ofte han kunne dro han på seg våtdrakten og oppsøkte de undersjøiske skapninger. På en ferie i Hellas ble han kjent med Dimitri som lærte ham mye om de lokale blekksprutene. Ikke bare var det god mat, men de fantes i mange varianter og levde et spennende liv i sjøen. Otto studerte dem under vann hver dag, og ble en ekte blekksprutvenn. Han bestemte seg for å få importert noen til Norge og begynne med blekksprutoppdrett i Lillevik.

Han søkte Fiskeri- og kystdepartementet om akvakulturtillatelse etter akvakulturlovens kapittel 2. (*Loven er fra 17. juni 2005, men er ikke nødvendig for å løse oppgaven*). Han postla søknaden 14.09.06. Han regnet med at behandlingen av saken ville ta lang tid, og reiste samme dag en ny tur til Hellas for planlegge virksomheten sammen med Dimitri. Allerede 20.09.06 ble saken behandlet ferdig av Geir Sperre i departementet. Vedtaket gikk ut på avslag. Dagen etter ble brevet sendt fra departementet. Tirsdag 26.09.06 kom brevet i Ottos postkasse, og ble plukket opp av hans kone Sigrid sent samme kveld. Det var mye post. Hun så ikke så nøye på avsenderadressene, men la all posten til Otto i bunken på kontorpulten hans.

Fredag 29.09.06 kom Otto hjem, og neste morgen fikk han sjokk når han åpnet brevet fra departementet. Der sto det bare en kort linje om at søknaden var avslått. Han bestemte seg for å klage. Men først ville han skaffe mer dokumentasjon for å overbevise i klagerunden. Det tyngste argumentet hans var at Dimitri nettopp hadde fått tillatelse til å drive blekksprutoppdrett i Hellas, og at det gjaldt samme regler i hele EØS-området. Bekreftelsen fra det greske saltvannsdirektoratet kom på mail til Otto torsdag den 19.10.06. Otto følte på seg at det begynte å haste nå, og bestemte seg for å sende klagen sin som en mail til departementet. Han satt oppe halve natten og finpusset på argumentene sine. Klokket var 02.55 da han omsider sendte klagen til postmottak@fk.d.dep.no. Nøyaktig fem timer senere låste departementets resepsjonsvakt Stig Strøm seg inn på kontoret, og logget seg på pcen.

Departementets innboks inneholdt haugevis av spam, men det hadde blitt mye bedre etter at Stig hadde lagt inn enda strengere regler i spam-fileret. Dessverre var filteret så kresent at det av og til tok noen av de vanlige mailene også. Men Stig sjekket et par ganger i uka mail-programmets mappe for useriøs post for å se om det var noe verneverdig der. Ottos mail ble tatt av filteret på grunn av at det greske vedlegget inneholdt setningen ”*Mature female Enterococcus doylei have 2240 suckers, 280 on each arm. The size can be highly increased by injection of viagranucleid growth hormones.*”

Stig Strøm fant Ottos mail onsdag 25.10.06. Han så det var en klage til akvakulturseksjonen, og videresendte mailen til Geir Sperre som straks besvarte mailen slik: ”Deres klage avvises fra behandling i da klagefristen i denne saken ikke er overholdt. Det vises til forvaltningsloven av 10. februar 1967 § 29 jf. § 30.”

Otto hadde heldigvis adgang til Lovdata, og fant fram til «Forskrift om elektronisk kommunikasjon med og i forvaltningen (eForvaltningsforskriften)».

a) Har Otto overholdt klagefristen?

Oppgave 8

Den lille ubebodde øya Svanholmen lå ytterst i Lillevikfjorden. Grunneier på hele øya var Adolf von Schnurt. Svanholmen var berømt for å ha hekkeplasser for sjeldne fugler og for de helt spesielle grottene langs vestsiden av øya. Grottene ble ofte besøkt av steininteresserte, ikke minst av medlemmene i Storevik geologiforening der Lars Holm var formann.

1. februar 2009 ble Svanholmen fredet ved kgl.res som naturreservat med hjemmel i naturvernloven. Samtidig fastsatte Miljøverndepartementet i et eget vedtak regler som skulle gjelde for ferdsel i reservatet. Der het det blant annet:

”Dyrelivet, herunder reirplasser, er fredet mot skade og ødeleggelse. Utsetting av dyr er ikke tillatt. All ferdsel er forbudt på vestsiden av øya i et belte på 30 fra sjøen. Ferdselsforbudet gjelder imidlertid ikke for offentlig godkjente forskningsprosjekter knyttet til fuglelivet.”

24. februar 2009 ble Lars kjent med vedtaket, og raste over at det nå ville bli ulovlig å ferdes i området der grottene lå. Styret i geologiforeningen ble kalt sammen til hastemøte, og utformet en klage som rettet seg mot det urimelige innholdet i reglene. Klagen ble sendt til Miljøverndepartementet 27. mars, men geologiforeningen fikk raskt svar tilbake om at ”Henvendelsen avvises under henvisning til forvaltningslovens regler”. Lars ringte til

saksbehandleren som bare sa at ”For det første kan ikke hvem som helst klage på hva som helst, og for det andre finnes det ting ingen kan klage på!”

Kan Storevik geologiforening få sin klage behandlet?

Oppgave 9

Firmaet Urbania AS hadde etter en tøff klagerunde fått tillatelse til å starte opp fabrikk i Storevik kommune. Bedriften ville få ca 50 ansatte. Produksjonen av urbansyredietylamid medførte en del luktproblemer, og fabrikken fikk derfor ikke bruke den tomten de søkte om i første runde. Det ble derfor til at Urbania etter forurensningsloven § 11 søkte om å starte driften på et nyplanlagt næringsområde. Dette lå 7 km utenfor Storevik, 1 km fra riksveien og 4,5 km fra det ytterste boligområdet i Storevik, Trollmyra, der det bodde ca 350 personer. Kommunen ga tillatelse, men stilte en rekke vilkår i vedtaket:

1. Urbania skal til enhver tid bruke den beste av tilgjengelige rensemetoder for sine utslipp. Hvert 7. år skal det framlegges en rapport om tilgjengelige metoder, og utskifting av renseteknikk skal eventuelt gjøres innen 3 år etter dette.
2. Urbania plikter å stanse produksjonen på dager hvor vinden står fra sørøst, slik at avgassene ikke driver i retning av Storevik sentrum,
3. Urbania skal for egen kostnad opparbeide veien på kommunal grunn fra riksveien til næringsområdet. Veien blir kommunalt eie, og blir ikke kompensert av kommunen dersom driften legges ned og området selges videre.
4. Urbania skal dekke 100 % av kostnadene med ny gang/sykkelvei 1,5 km til boligområdet Trollmyra og 50 % av kostnadene med ny gang/sykkelvei 2 km fra Trollmyra til Storevikstranda.
5. Urbania pålegges å dekke det lokale brannvesenets utgifter til spesialutstyr egnet for slokking av urbansyremetaklorid.
6. Urbania skal dekke utgiftene til to nye stillinger i den kommunale barnehagen på Trollmyra.

Direktør Peder Ås mente at alle disse vilkårene var ulovlige, og aktet å gå til sak mot kommunen.

- a) Drøft lovligheten av hvert vilkår.
- b) Forutsett at disse vilkårene ikke ble stilt i vedtaket, men kom som et tilleggsvedtak fra kommunen et år etter det første vedtaket. Kunne noen av vilkårene i dette tilfellet være lovlig?